

ANTROPOLOŠKI STATUS UČENIKA UZRASTA 11-12 GODINA U ODNOSU NA MESTO STANOVANJA NA TERITORIJI OPŠTINE ZEMUN

Doktorska disertacija

SAŽETAK

Istraživanje je izvršeno na ukupnom uzorku od 249 ispitanika petih razreda podeljenih po rezidencijalnom statusu na tri subuzorka i to: 90 ispitanika od toga (47 dečaka i 43 devojčice) iz Osnovne škole „Svetozar Miletić,“ koji su predstavljali subuzorak urbane sredine, 81 ispitanika od toga (41 dečaka i 40 devojčica) iz Osnovne škole „Mihajlo Pupin,“ koji su činili subuzorak sredine koja je definisana kao predgrađe (prigradska sredina) i 78 ispitanika od toga (43 dečaka i 35 devojčica) iz Osnovne škole „Stanko Marić,“ koji su reprezentovali subuzorak koji je definisan kao ruralna/seoska sredina. Predmet istraživanja činila su tri segmenta antropološkog prostora i to:

- pet varijabli za procenu morfoloških karakteristika koje su merile longitudinalnu dimenzionalnost tela, cirkularni dimenzionalnost tela i telesnu masu, te potkožno masno tkivo,
- osam varijabli za procenu motoričkih sposobnosti, koje su merile eksplozivnu snagu nogu, flaksibilnost, repetitivnu snagu trupa, statičku snagu ruku i ramenog pojasa, koordinaciju, brzinu trčanja i brzinu alternativnih pokreta ruku,
- dve varijable za procenu funkcionalnih sposobnosti koje su merile aerobnu i anaerobnu izdržljivost.

Osnovni cilj istraživanja bio je utvrđivanje razlika u morfološkim karakteristikama, motoričkim i funkcionalnim sposobnostima između učenika petih razreda osnovne škole, koji prelaze sa razredne na predmetnu nastavu, hronološke dobi 11 i 12 godina (-/+ 6 meseci) iz urbane, prigradske i ruralne sredine.

Za utvrđivanje razlike u morfološkim karakteristikama, motoričkim i funkcionalnim sposobnostima tretiranog uzorka ispitanika u odnosu na mjesto stanovanja primenjene su statističko – matematičke procedure na univarijantnom i multivarijantnom nivou.

Prvo su izračunati osnovni deskriptivni paramteri za sve primenjene varijable za svaki subuzorak ispitanika, a zatim su za utvrđivanje razlika u morfološkim karakteristikama, motoričkim i

funkcionalnim sposobnostima tretiranog uzorka ispitanika u odnosu na mjesto stanovanja na univarijantnom nivou primenjene ANOVA i na multivarijantnom nivou MANOVA analiza razlika.

Rezultati istraživanja su pokazali da postoje polne razlike u morfološkim karakteristikama u sva tri testirana subuzorka ispitanika u odnosu na rezidencijalni status (urbana, prigradska i ruralna sredina) u varijabli *srednji obim grudnog koša* u korist učenika.

Kada su u pitanju motoričke sposobnosti ispitanika urbane, prigradske i ruralne sredine utvrđene su polne razlike u varijabli za procenu *fleksibilnosti* u korist učenica, a u prigradskoj i ruralnoj sredini utvrđene su polne razlike u varijabli za procenu *agilnosti, repetitivnoj snazi trupa, segmentarnoj brzini pokreta rukom, statičkoj snazi ruku i ramenog pojasa* u korist učenika. Polne razlike u funkcionalnim sposobnostima ispoljene su kod ispitanika urbane i prigradske sredine u varijabli za procenu *anaerobne izdržljivosti* u korist učenika, ruralnoj sredini u *aerobnoj izdržljivosti* u korist učenika i prigradskoj u *anaerobnoj izdržljivosti* u korist učenika. Razlike po rezidencijalnom statusu u morfološkim karakteristikama za učenike utvrđene su između učenika urbane i ruralne sredine u varijablama: *telesna težina* i *srednji obim grudnog koša* u korist ispitanika iz urbane sredine. Za ženski pol razlike nisu utvrđene. U motoričkim sposobnostima za muški pol razlike su utvrđene u varijablama: *taping rukom* između učenika urbane i ruralne sredine u korist učenika ruralne sredine i između učenika prigradske i ruralne u istoj varijabli takođe u korist učenika ruralne sredine. Razlike su utvrđene i u varijabli *pretklon u sedu raznožno* između učenika urbane i ruralne sredine, takođe u korist učenika ruralne sredine. Utvrđene su razlike i u varijabli *podizanje trupa iz ležanja* između učenika urbane i učenika prigradske sredine u korist učenika urbane sredine i između učenika urbane i ruralne sredine u korist učenika urbane sredine. U varijabli *izdržaj u zgibu podhvatom* utvrđene su razlike između učenika urbane i ruralne sredine u korist učenika ruralne sredine i između učenika prigradske i ruralne sredine u korist učenika ruralne. Kod učenica razlike su utvrđene u varijabli *taping rukom* između učenika urbane i učenika prigradske sredine u korist učenika prigradske sredine i u varijabli *izdržaj u zgibu podhvatom* između učenika urbane i ruralne sredine u korist učenika ruralne sredine, te između učenika prigradske i ruralne sredine u korist učenika ruralne sredine.

U funkcionalnim sposobnostima razlike po rezidencijalnom statusu za učenike su utvrđene u varijabli *kamikaze 36912 metara* između učenika urbane i učenika prigradske sredine u korist učenika prigradske sredine i između učenika prigradske i ruralne sredine u korist učenika ruralne

sredine. Kod učenica utvrđene su razlike između učenica urbane i prigradske sredine u varijabli za procenu *aerobne izdržljivosti* u korist učenica prigradske sredine, te između učenica prigradske i ruralne sredine u istoj varijabli u korist učenica ruralne sredine. Razlike su takođe utvrđene i u varijabli za procenu *anaerobne izdržljivosti* između učenica urbane i prigradske sredine u korist učenica prigradske sredine, te učenica urbane i ruralne sredine u korist učenica ruralne sredine. Dobijeni rezultati u ovom istraživanju ukazuju da nema značajne akceleracije i deceleracije u morfološkim karakteristikama, motoričkim i funkcionalnim sposobnostima u testiranom uzorku ispitanika u ovom uzrasnom periodu. Može se konstatovati da njihov rast i razvoj u normalnim granicama za tu uzrasnu dob. Razlike koje su utvrđene u motoričkim i funkcionalnim sposobnostima kod analiziranih subuzorka ispitanika verovatno je posledica načina života koje su karakteristične za određene sredine življenja, ali i specifičnosti ukupnog sazrevanja ličnosti učenika koje se manifestuje kroz razvoj mišićnog, koštano – zglobnog, kardiovaskularnog, respiratornog, nervnog i možda po najviše endokrinog sistema. I ovim istraživanjem je potvrđeno da način života može značajno uticati na stanje ishranjenosti, motoričko i funkcionalno ispoljavanje učenika.

Ključne reči: antropometrija, funkcionalne sposobnosti, morfološke karakteristike, motoričke sposobnosti, predmetna nastava, razredna nastava, razlike, rezidencijalni status, ANOVA, MANOVA analiza varijanse.